

Міністерство освіти і науки України

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник ректора

проф. _____ І.П. Гладкий

« _____ » _____ 2011 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

з дисципліни «Соціально-економічні типи країн»
(за вимогами кредитно-модульної системи навчання)

Робоча навчальна програма складена к.е.н., доцентом кафедри Міжнародної економіки Бікуловою Д.У. на основі освітньо-професійної програми для галузі знань 0305 – «Економіка та підприємництво» та навчального плану на пряму підготовки 6.030503 – «Міжнародна економіка».

Рецензент
доцент кафедри «Міжнародної економіки»
к.е.н

К.П. Покатаєва

Робоча навчальна програма розглянута та ухвалена на засіданні кафедри Міжнародної економіки
(протокол № _____ від « ____ » _____ 201__ р.)

Завідувач кафедри
доктор економічних наук, професор

Д.В. Бабич

Схвалено Радою (методичною комісією) факультету Управління та бізнесу
(протокол № _____ від « ____ » _____ 201__ р.)

Голова Ради (методичної комісії)
факультету Управління та бізнесу
кандидат економічних наук, професор

І.А. Дмитрієв

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Опис навчальної дисципліни

«Соціально-економічні типи країн»

(система змістових модулів)

Характеристика обсягів підготовки	Характеристика лекційного потоку	Характеристика навчального процесу
Загальний обсяг – 3 кредити Усього годин – 108 год. Усього змістових модулів – 15. Усього блоків змістових модулів – 2. Усього залікових модулів – 2. Один змістовий модуль – 6-10 год. Один заліковий модуль – 54 год. Усього аудиторних годин на тиждень – 3 (лекцій – 2 год., практичних занять – 1 год.).	Галузь знань - 0305 «Економіка і підприємництво». Напрямок підготовки – 6.030503 «Міжнародна економіка». Освітньо-кваліфікаційний рівень – бакалавр. Кількість навчальних груп у потоці – 1. Лектор, відповідальний за курс – доцент Бікулова Дінара Умярівна	Навчальна дисципліна – вибіркова Рік підготовки – 1. Семестр навчання – 2. Кількість годин: лекцій – 36, практичних занять – 18, самостійних робіт студентів (СРС) – 54 год. індивідуальна робота (консультації) – 6. Модульний контроль (види контролю: усне опитування, тестові завдання) Підсумковий контроль: інтегрований залік.

Предмет навчальної дисципліни

Предметом навчальної дисципліни «Соціально-економічні типи країн» є закономірності та принципи функціонування різних типів сучасних соціально-економічних систем; критерії та особливості соціально-економічної класифікації та типологізації країн.

2. Мета та завдання

Метою дисципліни є формування системи теоретичних знань щодо принципів, критеріїв та особливостей соціально-економічної класифікації та типологізації країн; закономірностей розвитку різних соціально-економічних типів країн; принципів і критеріїв спільності та відмінності їх функціонування; набуття вмінь здійснювати порівняльний аналіз розвитку різних соціально-економічних систем в умовах глобалізації.

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Соціально-економічні типи країн» студенти повинні:

знати (згідно вимог ОПП за напрямом та рівнем підготовки):

- теоретичні принципи та критерії типологізації та класифікації сучасних соціально-економічних систем;
- основні функціональні типи сучасних соціально-економічних систем, їх спільні риси та відмінності;
- теорії еволюції економічних систем;
- типологізацію моделей економічної трансформації;
- характеристики різних національних моделей соціально-економічних систем;
- особливості соціально-економічних систем нових індустріальних країн та країн з транзитивною економікою;
- закономірності та особливості функціонування різних соціально-економічних систем в залежності від історичних, національних та інституціональних чинників;

вміти (згідно вимог ОКХ за напрямом та рівнем підготовки):

- аналізувати основні функціональні типи сучасних соціально-економічних систем;
- за допомогою певних критеріїв визначати групи країн зі схожим типом та рівнем соціально-економічного розвитку;
- здійснювати порівняльний аналіз національної економіки зі світовими тенденціями;
- визначити специфіку альтернативних сценаріїв економічного зростання національної економіки;
- аналізувати сучасні тенденції зближення соціально-економічних систем;

мати уявлення (згідно вимог структурно-логічної схеми підготовки фахівця) про місце дисципліни в системі наукових знань, про національно-державні різновиди змішаної економіки; моделі постіндустріальної економіки,

характерні риси „нової економіки”, сучасні теорії зближення економічних систем і моделей розвитку країн світу.

У подальшому отримані знання з дисципліни будуть використані при вивченні таких фахових дисциплін: «Міжнародна економіка», «Транснаціональні корпорації», «Економіка зарубіжних країн».

3. Зміст навчальної дисципліни

Вступ

Місце дисципліни в системі економічних наук. Структура курсу. Теоретико-методичні особливості навчального процесу з дисципліни. Організаційно-методичні рекомендації щодо самостійної роботи студентів. Контроль знань і умінь з дисципліни і рекомендована література.

Блок змістових модулів (розділ) 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТИПОЛОГІЗАЦІЇ ТА КЛАСИФІКАЦІЇ КРАЇН

Змістовий модуль (тема) 1

Предмет курсу «Соціально-економічні типи країн ». Методологічні засади типологізації та класифікації країн.

Предмет дисципліни. Методологія типологізації країн. Сучасна соціально-економічна конфігурація світового господарства. Міжнародна класифікація країн. Класифікація Світового банку. Класифікація ООН. Суть «емерджентних ринків». Вплив глобалізації на країни, що розвиваються.

Змістовий модуль (тема) 2

Структуризація та типологізація економічних систем.

Основні елементи функціонування соціально-економічної системи. Параметри типологізації. Варіанти типологізації економічних систем. Аналіз соціально-економічних систем в теоріях економічних шкіл: класична політична

економія, марксизм, маржиналізм, інституціоналізм, теорії індустріального та постіндустріального суспільства. Моделі економічних систем. Прогресивні та регресивні мутації основних типів систем.

Змістовий модуль (тема) 3

Еволюція товарних економічних систем.

Характеристика до товарної економічної системи. Причини формування і риси товарної економіки. Розвиток товарних економічних систем періоду становлення і функціонування простої і розвинутої форми товарної економіки. Причини еволюції товарної економічної системи в посттоварну. Особливості посттоварної економічної системи. Механізми функціонування „конкретного ринку” посттоварної і „абстрактного ринку” товарної економічної системи. Поняття квазітоварної економічної системи. Товаризація економічної системи сучасної України.

Змістовий модуль (тема) 4

Класифікації соціально-економічних систем.

Класифікації соціально-економічних систем за характером соціально-економічної основи. Класифікації соціально-економічних систем за характером регуляції економіки. Механізм функціонування адміністративної, ринкової та змішаної системи. Класифікація систем за характером технологічної основи. Риси індустріальної економіки. Теорії постіндустріального (інформаційного) суспільства і його основні риси.

Змістовий модуль (тема) 5

Національні (країнові) моделі економічного розвитку.

Визначення поняття „країнова” модель. Критерії визначення змісту моделі. Індикатори економічного потенціалу та рівня розвитку країн. Типи моделей економічного розвитку країн. Риси ліберальної і неоліберальної моделі. Типова модель соціально-орієнтованої економіки. Азіатсько-Тихоокеанська модель. Особливості демократичної моделі.

Змістовий модуль (тема) 6

Типологія моделей економічної трансформації.

Критерії типологізації моделей економічної трансформації. Типи моделей економічної трансформації. Модель „Вашингтонського консенсусу”. Азійська модель економічної трансформації. Альтернативні моделі економічного розвитку.

Змістовий модуль (тема) 7

Основні завдання для СРС за змістовими модулями 1,2,3,4,5,6

Індекс розвитку людського потенціалу як мірило рівня соціально-економічного розвитку країн.

Методика розрахунку цього показника.

Характеристики емерджентних ринків.

Сутність багатовекторного підходу до порівняння економічних систем.

Теорія суспільно-економічної формації К.Маркса.

Специфічні риси постіндустріальної економіки.

Основні індикатори економічного потенціалу та рівня розвитку країн.

Особливості взаємовідносин між країнами в умовах глобалізації.

Модульний контроль знань за змістовими модулями 1,2,3,4,5,6,7 (заліковий модуль 1) здійснюється у формі поточного тестування, самостійних робіт, усного опитування, виступу з доповідями і рефератами.

Блок змістових модулів (розділ) 2

ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ МОДЕЛЕЙ ЕКОНОМІЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Змістовий модуль (тема) 8. Моделі соціально-економічних систем розвинутих країн.

Основні ознаки розвинутих країн. Детермінанти економічного успіху країн-лідерів. Генезис сучасного економічного зростання постіндустріальних країн. Диференціація та вирівнювання постіндустріальних країн світу. Явище флоридизації та його вплив на економічний розвиток країн-лідерів у XXI ст.

Змістовий модуль (тема) 9.

Особливості економічних систем азійських нових індустріальних країн.

Механізм реалізації моделі „наздоганяючої індустріалізації”. Практична реалізація моделі „наздоганяючої індустріалізації” в країнах Південно-Східної Азії. Теорія „наздоганяючого циклу продукту” (НЦП). Схема НЦП та економічна політика держави. Здобутки і проблеми реалізації моделі. Сучасна трансформація „азійської” моделі.

Змістовий модуль (тема) 10.

Китайська модель реформування економіки.

Фактори економічного піднесення економіки Китаю. Політика „великого стрибка” і „культурної революції”. Особливості економічних реформ в КНР. Практичне втілення політики імпортозаміщення і експортної орієнтації. Модель „соціалістичної ринкової економіки”. Сучасні проблеми розвитку китайської економіки.

Змістовий модуль (тема) 11.

Еволюція „латиноамериканської моделі” трансформації економіки.

Етап форсованої індустріалізації латиноамериканської економіки. Чинники економічного зростання економіки латиноамериканських країн. Неоліберальні перетворення 1980-1990-х рр. зміст уроків реалізації моделі стабілізації економіки.

Змістовий модуль (тема) 12

Індійський шлях економічного реформування.

Чинники економічного зростання економіки Індії. Роль держави в модернізації індійської економіки. Особливості інвестиційної і інституціональної політики Індії. Інноваційний характер розвитку індійської економіки. Досягнення й проблеми економічного розвитку Індії.

Змістовий модуль (тема) 13.

Особливості розвитку постсоціалістичних країн з транзитивною економікою Центральної та Східної Європи.

Сутність поняття „країна з транзитивною економікою”. Передумови реформування економіки. Особливості реформування економіки в постсоціалістичних країнах Центральної та Східної Європи (ЦСЄ). Спільні та відмінні риси трансформаційних процесів у державах ЦСЄ. „Шокова терапія”. „Еволюційний шлях”. Позитивні й негативні аспекти „еволюційного” й „шокового” шляхів реформування економіки.

Змістовий модуль (тема) 14.

Модель економічного зростання України.

Аналіз особливостей переходу до ринку економіки України. Імперативи стратегії економічного і соціального розвитку України. Інвестиційно-інноваційна модель економічного зростання: риси, проблеми формування, перспективи розвитку в Україні. Становлення постіндустріального суспільства та місце в ньому України. Основні напрями інтеграційного процесу.

Змістовий модуль (тема) 15.

Основні завдання для СРС за змістовими модулями 8,9,10,11,12,13,14

Динаміка економічного розвитку розвинутих країн.

Особливості економічної структури розвинутих країн.

Економічна політика розвинутих країн.

Основні економічні проблеми країн, що розвиваються.

Історико-економічні умови, що впливали на формування економіки Китаю.

Передумови формування системи перехідної економіки.

Економічні проблеми країн з перехідною економікою.

Особливості інтеграційних процесів у країнах з перехідною економікою.

Модульний контроль знань за змістовими модулями 8,9,10,11,12,13,14,15 (заліковий модуль 2) здійснюється у формі поточного тестування, самостійних робіт, усного опитування, виступу з доповідями і рефератами.

4. Розподіл змістових модулів за видами занять за годинами та кредитами

Таблиця 4.1

Назва змістовного модуля	Усього на змістовний модуль (год./кред.)	Лекції (год.)	Практичні заняття (год.)	СРС (год.)
1	2			
Блок змістових модулів (розділ) 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТИПОЛОГІЗАЦІЇ ТА КЛАСИФІКАЦІЇ КРАЇН				
Змістовий модуль (тема) 1. Предмет курсу, соціально-економічні типи країн. Методологічні засади типологізації та класифікації країн	7/0,19	2	1	4
Змістовий модуль (тема) 2. Структуризація та типологізація економічних систем	7/0,19	2	1	4
Змістовий модуль (тема) 3. Еволюція товарних економічних систем	10/0,28	4	2	4
Змістовий модуль (тема) 4. Класифікації соціально-економічних систем	7/0,19	2	1	4
Змістовий модуль (тема) 5. Національні (країнові) моделі економічного розвитку	9/0,25	4	1	4
Змістовий модуль (тема) 6. Типологія моделей економічної трансформації	8/0,23	2	2	4
Змістовий модуль (тема) 7. Основні завдання для СРС за змістовими модулями 1,2,3,4,5,6	6/0,17	-	-	6
Усього за блоком змістових модулів (розділом) 1	54/1,5	16	8	30
Блок змістових модулів (розділ) 2 ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ МОДЕЛЕЙ ЕКОНОМІЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ				
Змістовий модуль (тема) 8. Моделі соціально-економічних систем розвинутих країн	8/0,23	4	2	2
Змістовий модуль (тема) 9. Особливості економічних систем азійських нових індустріальних країн	8/0,23	4	2	2
Змістовий модуль (тема) 10. Китайська модель реформування економіки	7/0,18	2	2	3
Змістовий модуль (тема) 11. Еволюція „латиноамериканської моделі” трансформація економіки	8/0,22	4	2	2
Змістовий модуль (тема) 12. Індійський шлях економічного реформування	6/0,17	2	1	3
Змістовий модуль (тема) 13. Особливості розвитку постсоціалістичних країн з транзитивною економікою Центральної та Східної Європи	6/0,17	2	1	3
Змістовий модуль (тема) 14. Модель економічного зростання України	5/0,13	2	-	3
Змістовий модуль (тема) 15. Основні завдання для СРС за змістовими модулями 8,9,10,11,12,13,14	6	-	-	6
Усього за блоком змістових модулів (розділом) 2	54/1,5	20	10	24
Усього	108/3,0	36	18	54

Таблиця 4.2

Перелік тем практичних занять

№ практичного заняття	Змістовий модуль №	Назва практичних занять	Кількість годин	Обсяг навчального матеріалу (кредити)
1	1,2	Класифікація економічних систем за критеріями Світового банку, ООН та іншими існуючими критеріями. Варіанти типологізації економічних систем	2	0,056
2	3	Аналіз моделей товарних економічних систем	2	0,056
3	4,5	Класифікації соціально-економічних систем за характером технологічної основи, соціально-економічної основи та регуляції економіки	2	0,056
4	6	Аналіз змісту та критеріїв порівняння національних (країнових) моделей економічного розвитку	2	0,056
5	8	Детермінанти економічного розвитку країн-лідерів	2	0,056
6	9	Критерії типологізації та типи моделей економічної трансформації	2	0,056
7	10	Практична реалізація моделі експортної орієнтації на прикладі китайської економіки	2	0,056
8	11	Сутність та особливості латиноамериканської моделі трансформації економіки	2	0,056
9	12,13,14	Особливості трансформації соціально-економічних систем країн транзитивної економіки	2	0,056
		ЗАГАЛОМ	18	0,5

5. Система оцінювання навчання

5.1. Система оцінювання трудовитрат навчання студента (залікові модулі)

№	Зміст навчального матеріалу	Кількість годин	Обсяг трудовитрат студента (кредитів)	Форма Контролю знань	Шкала оцінювання знань студента
1	2	3	4	5	6
1	Перший заліковий модуль за змістовими модулями 1,2,3,4,5,6	54	1,5	Модульний контроль: тестування	(1...100)
2	Другий заліковий модуль за змістовими модулями 8,9,10,11,12,13,14	54	1,5	Модульний контроль: тестування	(1...100)
Усього		108	3,0		(1...100)

Примітка: підсумкова оцінка трудовитрат студента на засвоєння дисципліни у цілому підраховується як арифметична сума кредитів за опрацьованими заліковими модулями.

5.2. Система оцінювання знань студентів і шкала оцінки (за кожний заліковий модуль)

За шкалою ECTS	За національною шкалою	За шкалою навчального закладу
A	Відмінно	90 – 100
BC	Добре	75 – 89
DE	Задовільно	60 – 74
FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	35 – 59
F	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	1 – 34

Примітка: згідно з наказом МОН України від 30.12.05 р. № 774, підсумкова оцінка знань з навчальної дисципліни визначається як середньозважена результатів засвоєння окремих залікових модулів в інтервалі (1...100) балів

7. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання не передбачено навчальним планом підготовки фахівців за спеціальністю.

8. Види, форми та методи навчання

Лекції, практичні заняття, консультації, самостійна робота студентів згідно таблиці розподілу змістових модулів за видами занять (за годинами та кредитами).

9. Методичне забезпечення

Навчально-методичні матеріали кафедри з дисципліни, які знаходяться на освітньому порталі ХНАДУ.

Навчально-методичні матеріали (навчальні посібники, навчальні програми, плани семінарських занять, тематика рефератів, матеріали для самостійної роботи студентів, списки рекомендованої літератури), що представлені на кафедрі.

Адреси рекомендованих Internet-сайтів:

<http://www.europa.eu.int>

<http://www.hdr.undp.org>

<http://www.wto.org>

<http://www.cia.gov>

10. Література, що рекомендована для самостійної роботи студентів (Залікові модулі 1,2)

Основна література

1. Башнянин Г.І., Копич І.М., Слюсарчик М.П. Ринкові економічні системи: проблеми становлення функціональної структуризації і типологізації.- Львів: ЛКА, 2001.-212 с.
2. Белорус О.Г., Лукьяненко Д.Г. Глобальные трансформации и стратегии развития: Монография.- К.: Ориане, 2000.- 424с.
3. Економіка зарубіжних країн / За ред. Козака Ю.Г., Ковалевського В.В., Осипова В.М.- 3-тє вид. перероб. та доп. Навч. пос. – К.: ЦУЛ, 2007.-544с.
4. Жук М.В. Міжнародні стратегії економічного розвитку: Навч. посіб. / М.В. Жук, Т.В. Бауліна. – К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2006.-348 с.
5. Міжнародний менеджмент: Навч. посіб./ Білозубенко В.С., Опаріна О.В., Семенов А.А.; за ред. проф. О.Б. Чернеш. – К.:ЦНЛ, 2006.-592 с.
6. Міжнародні стратегії економічного розвитку: Навч. пос. /За ред. Ю.Г. Козака, В.В. Ковалевського, І.В. Ліганенко. – К.: ЦУЛ, 2009.- 356 с.

7. Ушакова Н.Г., Помінова І.І. Соціально-економічні типи країн: Навч. посіб. – К.: ВД „Професіонал”, 2004. – 304 с.

Додаткова література

1. Мировая экономика: Учебник / Под ред. А.С. Булатова.- М.: Юрист, 2002-734 с.
2. Пивоваров С.Э., Тарасевич Л.С., Майзель А.И. Международный менеджмент. 3-е изд.- СПб.: Питер, 2005.-656 с.
3. Роль держави у довгостроковому економічному зростанні / За ред. Б.Є. Кваснюка. – К.: Форт, 2003.- 423 с.
4. Чужиков В.І. Економіка зарубіжних країн: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2005.- 308 с.
5. Світова економіка / Під ред. А.С. Філіпченко, О.І. Рогач, О.І. Шнирков. – К.: Либідь, 2000. – 582 с.

Узгодження з іншими дисциплінами навчального плану

Дисципліна	Викладач	Підпис
Міжнародна економіка	доц. Покатаєва К.П.	
Транснаціональні корпорації	доц. Бікулова Д.У.	
Економіка зарубіжних країн	доц. Пономарьова Н.М.	

Укладач:
доцент кафедри
міжнародної економіки

Бікулова Дінара Умярівна